పాడేవి తత్వాలయినా బతుకుతెరువు తత్వం వేరు. ఈ యేటి కటూ యిటూ వున్న తీరాల మధ్య పడవ ప్రయాణం చేసే బైరాగిని 'తత్వజ్ఞుడ'నవచ్చా?

బైరాగి

బి.వి.ఎస్.రామారావు

రేవు దాటడానికి నావకోసం టిక్కెట్టు కొనబోతూంటే కట్టుతాడు కొరికేసి, దౌడుతీసింది కుక్కపిల్ల.

దానిని పట్టుకోడానికి పరగడుపునే చెడుగుడు ఆటయిపోయింది మన్మథరావుకి. కుక్కపిల్లని చంకలో బిగించి,రొప్పుతూ రేవు చేరేసరికి, నావనికాస్తా వదిలేశాడు సరంగు.

"ఇదిగో సరంగూ. కాస్త ఆగు! నన్నుకూడా ఎక్కించుకో, అవతల రేవులో బస్సు వెళ్ళిపోతుంది. 'ఏయ్ నిన్నే! టిక్కెట్టుకొన్నాను. చిల్లర లేదంటే ముప్పై పైసలకి ఏకంగా రూపాయిచ్చాను రేవు గుమాస్తాకి. ఆపవోయ్! బస్సు అందకపోతే ఆఫీసు టైమ్‌లో అందుకోలేను. కొంపలంటుకుంటాయి నాకు. యిదిగో నిన్నే అదనంగా రూపాయిస్తాను. రెండు పుచ్చుకుంది గానిలే ... పోనీ ఐదూ ... సరే! ఆగు. పదిరూపాయలిస్తాను" అని ప్రాధేయపడ్డాడు మన్మధరావు.

"ఆ అబ్బాయిగారేదో పది రూపాయిలిస్తానంటున్నారు. వెనక్కి మళ్ళించి ఎక్కించుకో కూడదా పోలయ్యా!" అన్నాడు నావ సరంగుతో— నావలో కూర్చుని తత్వం పాడుతున్న కళ్ళులేని బైరాగి.

తెరచాప దింపి తెడ్డేసి నావని వెనక్కి మళ్ళించాడు సరంగు. 'హమ్మయ్య' అనుకున్నాడు మన్మధం.

నావంతా ఆడామగ, పిల్లా మేకలతో కిక్కిరిసి వుంది. దానికి సాయం ఆ ఫిర్కాలోని మైనరుబాబు ఒకడు సగం నావ ఆక్రమించేసి, సైకిల్‌కి స్టేండు వేసి పట్టుకు నుంచున్నాడు. నావ మధ్య కూర్చున్నాడు గుడ్డి బైరాగి. చేతుల బనీను, గులాబిరంగు పంచె, నెరిసిన గడ్డం, గిరజాల జుట్టు, పంగనామం. చెవులో గన్నేరుపువ్వు. చేతిలో తంబురా. ఎప్పుడూ నావలో కూర్చుని అరిగిపోయిన గ్రామఫోను ప్లేటులా ఒకే చరణాన్ని పదేపదే పొద్దస్తమానం పాడుతుంటాడు. బైరాగిలేకుండా, రేవులో ఏ నావా కదలదు.

బైరాగి చుట్టూ, కూలి నాలీ చేసుకునే జనం కూర్చుని పాటలను శ్రద్ధగా వింటున్నారు. "ఏతీరుగ నను దయచూసెదవో.... రామా" బైరాగి చరణం.

మన్మథం నావ పడి చెక్క మీద కూర్చుని.వాళ్ళోని కుక్కపిల్లని దువ్వుతూ, మచ్చిక చేసుకుంటున్నాడు.

తెరచాప విప్పి కొయ్యమీద కెక్కుస్తూ, "బాబుగారూ! తొట్టెలో కూరోచ్చండి. మెరకున్నకాడ గడెయ్యడానికి అడ్డొస్తారు" అన్నాడు సరంగు.

"పర్వాలేదు. నుంచుంటా" అని నుంచోబోయాడు మన్మథం.

"గాలిపోటు ముదిరిందంటే. పరమానుతాడు పీక్కి చుట్టుకుని తూలి గోదాట్లో పడగలరు తమరు. మీకు సాయం చంకలో కుక్కపిల్లొకటి. అది యీదెయ్యగలదనుకోండి. మరి మీకీతొచ్చో లేదో సూసుకోండి. అయినా మద్దెన నాకెందుకు. మీ యిట్టం" అన్నాడు తెరచాపతాళ్ళను కట్టడంలో సరంగుకి సాయపడుతున్న ఓ రైతన్న.

"బాబుగారూ! "మాను" దగ్గర తాళ్ళచుట్ట ఒకటివుండాలి. దానిమీద కూరోచ్చండి" అన్నాడు బైరాగి.

నావ ముందుభాగాన్ని తాళ్ళచుట్ట కట్టబడింది. రెండు అడుగులు ముందుకేశాడు

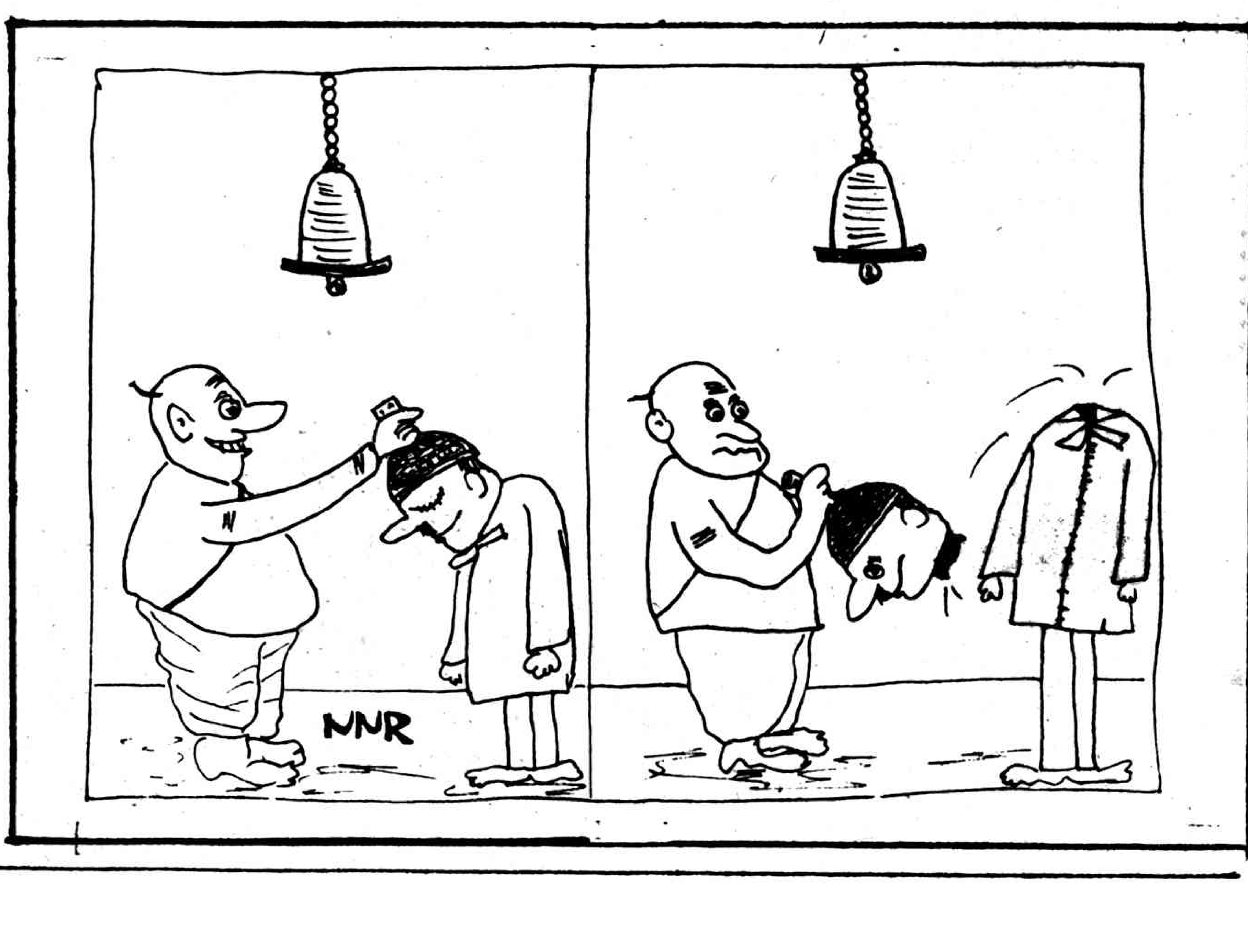

మన్మథం.

"నిమ్మదీ నాయనా! యీ మడిజాడీ ముట్టుకోగలవు. కాస్త అసుంటా నడు" అని హెచ్చరించింది. తాళ్ళకట్ట ప్రక్కన కూర్చుని. చిన్నసైజు జాడీని కాపలా కాస్తున్న. ఓ నడివయస్సు మనిషి.

తాళ్ళమీద చతికిలబడ్డాడు మన్మథం. స్థలం మార్పుకి విసిగేసిన కుక్కపిల్ల 'భౌ' మంది. దాని అరుపుకి అదిరిపడి 'మే' అంది పిల్ల మేక. 'ఫరవాలేదు. అది మన జోలికి రాదులే' అని మేక భాషలో 'మే! మే!' అని ధైర్యం చెప్పింది తల్లి మేక.

ఏ తీరుగ నను దయచూసెదవో చరణం ఆపి "బాబుగారు కుక్కపిల్లను పెంచుతున్నారా? మంచి జాతికుక్క కామోసు తమరిది" అడిగాడు బైరాగి.

"కాదులెహేస్! అది వూరకుక్క. కరణం గారి జాగిలం డాక్టరుగారి సీమకుక్కతో క్రాసింగయింది, ఆ మద్దిన. పిల్లల్ని వూరంతా పంచిపెట్టాడు కరణం. దాని బాపతే అయివుండాలి యిది" అన్నాడు మైనరు బాబు.

కుక్కపిల్ల భుజాలు తడుముకోడాన్ని మన్మథం చూడలేదు. మైనరు దీన్ని ఊరకుక్క అన్నందుకు వొళ్ళు మండింది. ఈ పల్లెటూరి బైతుకి కుక్కలగురించి ఏం తెలుసులే అని వూరుకున్నాడు.

"అయితే బాబుగారూ, కరణంగారికి మీరు చుట్టమా?" బైరాగి ప్రశ్న.

ఆ కరణం తన మామ అనాలో, లేక తను కరణం అల్లుడి ననాలో తేల్చుకునే లోగా "మీరు వారి అల్లుడుగారా?" అని అడిగేశాడు బైరాగి.

'ఊ!' అని టూకీగా సమాధానం చెప్పాడు మన్మథం, ఈ ముష్టాడితో కబుర్లేమిటని.

"కరణంగారి అల్లుళ్ళందరివీ పెద్ద వుద్యోగాలని చెప్పుకుంటారు. తమరు కూడా ఏదో గొప్ప వుద్యోగం చేస్తూ వుండాలి."

"వీడికి యివన్ని చెప్పడం ఏమిటి" అని వూరుకున్నాడు కాని, అందరూ తనకేసి కుతూహలంగా చూస్తున్నారని గ్రహించి, గుమాస్తానని చెప్పుకోడానికి నామోషిపడి "కాకినాడ స్టేట్ బ్యాంకులో పని" అన్నాడు కప్పదాటుగా.

"మేనేజరుగిరా బాబూ!"

"ఆ! అన్నాడు యింతటితో వూరుకుంటాడన్న భరోసాతో" మరక్కడ కృష్ణమూర్తిగారు కదా మేనేజరు, వారిదీ కోనసీమే లెండి. మారాజు, రేవు దాటినప్పుడల్లా పలకరించి ఓ రూపాయి దానం చేసేవారు.

"ఆయన కింద అసిస్టెంటు మేనేజర్ని" అని బుకాయించాడు మన్మథం.

"వారి అసిస్టెంటుగా భజగోవిందంగారు కదా పనిచేస్తూ వుంటః?"

గొంతులో వెలక్కాయ పడ్డట్టయింది మన్మథానికి. ఈ గుడ్డి పీనుక్కి యిన్ని వివరాలు ఎలా తెలుసు చెప్మా?, అని ఆశ్చర్యపోయాడు.

"వారు పంటభూముల లావాదేవీల్లో అప్పుడప్పుడు వస్తూ వుండేవారులెండి. ఏమాటకామాటే చెప్పుకోవాలి. నా చేతుల్లో ఎప్పుడూ గుప్పెడు చిల్లర పోసేవారు."

వీడు డొంకంతా కదిపేస్తున్నాడు. కొంప తీసి బ్లాక్ మెయిల్ చేస్తాడేమోనని భయపడి పర్సులోంచి రెండురూపాయల కాగితం తీసి "యిదిగో యిందు" అంటూ రెండడుగులు ముందుకేసి, బైరాగి చేతులో పెట్టాడు మన్మథం.

ఆ రెండడుగులూ ముందుకు వేస్తూంటే "అసుంటా, అసుంటా. జాడీ ముట్టుకు తగలెయ్యగలరు" అంది బోడెమ్మ గొంతు చించుకుంటూ.

"ఎవరూ సూరమ్మగారా! అమ్మాయిని చూడ్డానికి పట్నం వెళుతున్నారా తల్లీ!" అని పలకరించాడు బైరాగి.

"ఆవకాయ రోజులు కదా! అమ్మాయిది బొత్తిగా ఆదవిక్కు లేని సంసారమాయె. కాస్త సాయం చెయ్యడానికి వెళ్తున్నాను" అంటూ కొంగు ముడిలోంచి ఐదుపైసలు తీసి "అలా అతనికియ్యి" అని ప్రక్కనున్న షావుకారికి అందించింది. షావుకారు "యింద, ఆరికియ్యి" అంటూ అర్ధపొగ కాలుస్తూ, బండ కొండవలితో వీపు గోక్కుంటున్న గడ్డి మోపావిడకి అందించాడు. నోట్లోంచి చుట్ట తీసి, గుప్పున పొగవదిలి "యిదిగో సూసోక్క ఐదుపైసలు" అంటూ ఆ బైరాగి చేతిలో పెట్టింది, ఆ గడ్డిమోపు.

"ఎవరూ చిట్టెమ్మా! కమ్మని పొగవాసన తగలగానే అనుకున్నాను, నా పక్క కూర్చున్నది చిట్టెమ్మనని. ఇందరు చుట్టకాలుస్తారు కాని, నీ దగ్గరున్న కమ్మదనం ఎవరికీ రాదంటే నమ్మ చిట్టెమ్మా" అని పొగిడాడు బైరాగి.

చిట్టెమ్మ ఐసైపోయి. బొడ్లోంచి నాలుగు పొగాకుపాయలు తీసి, ఓపాయ ఇవ్వబోయి మూడుపాయ లిచ్చేసింది బైరాగికి.

అందుకున్న పొగాకు బాపతు ఘాటు పీలుస్తూ చిట్టెమ్మెప్పుడూ చిట్టెమ్మే అని మెచ్చుకున్నాడు బైరాగి.

అలా అనగానే ప్రక్కనున్న అప్పాయమ్మకి పౌరుషం వచ్చి, బుట్టలోంచి అమ్మకానికి తీసుకెళుతున్న మామిడిపళ్ళను ఓ పుంజుడుతీసి, ఇంద అని బైరాగి వొళ్ళో వేసింది.

"అప్పాయమ్మ చేతికి ఎముకలుండవు. ఎంతందితే అంత. అప్పాయమ్మా నిన్ను అందరూ చక్కని చుక్క అంటారు. నీ అందాన్ని, నీ మంచి మనసులో చూస్తున్నాను" అని తేరగా పొగిడాడు బైరాగి.

అప్పాయమ్మ మరింత పొంగిపోయి, మరో రెండు పళ్ళుతీసి, "పోలయ్యమావా యింద" అంటూ సరంగు చేతికి అందించింది.

అలా" నావని నమ్ముకు బ్రతుకుతున్నాడు పాపం; ఈ గుడ్డివాడు" అని ప్రతివ్యక్తీ సానుభూతి చూపిస్తాడు బైరాగి మీద. నావకి కట్టవలసిన ముప్పై పైసలు కాక, బైరాగికో ఐదు పైసలు కూడా, లెక్కేసుకుని రేపు కొస్తారు అక్కడి జనాభా. ఇంకెందుకు ఆలస్యం అన్నట్టు, తక్కినవారు కొంగుముళ్లు, పంచె కుచ్చిళ్లు తడుముకుని బైరాగికి వరసగా ముడుపు

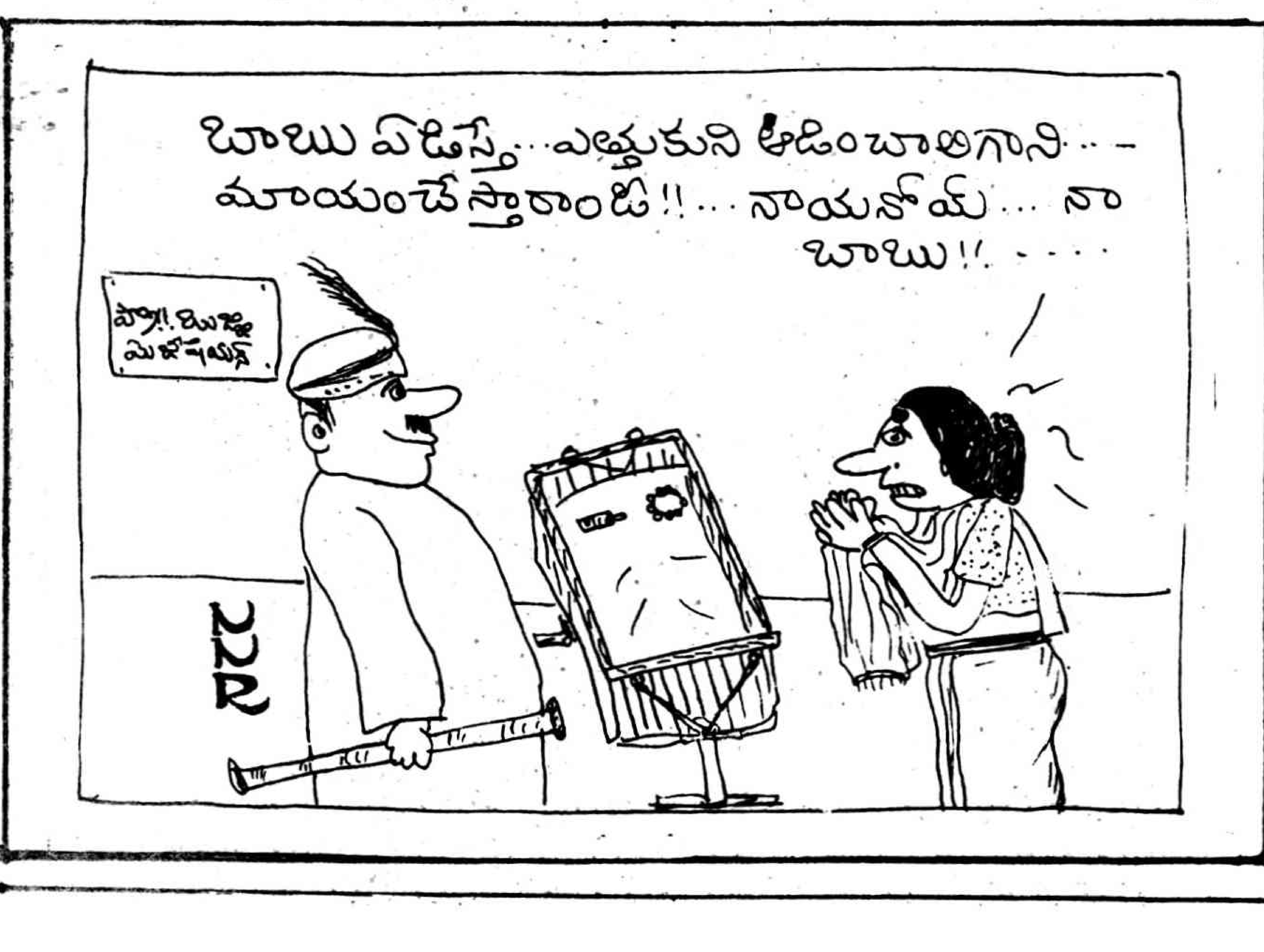

చెల్లించారు.

"తిరిగొచ్చేటప్పుడు యిస్తా తాతా" అంది అలా యివ్వనందున బాధపడిన ఓ పల్లె పడుచు.

"ఎవరూ నాగమల్లా! ఏంటి పిల్లా పన్లోకి యింత లేటుగా వెళుతున్నావు" బైరాగి పలకరింపు.

"ఇయ్యాల బట్టువాడా రోజు" అంది బిగ్గా కప్పుకున్న వోణీ కోన ముందుకి లాగి గాలికి ఎగరకుండా గట్టిగాపట్టుకు కూర్చుని. తెల్లదారంతో కుట్టిన నల్లరంగు జాకెట్టు, చాలీ చాలని చిలకాకుపచ్చ వోణీ. వెలిసి పోయిన పరికిణీ. బోసిమెడా. చెంపల్లో ప్లాస్టిక్కు సీతాకోకచిలుక. కొప్పులోమందార పువ్వు. దాయలేని నిండు యౌవనపు అంగ సౌష్టవంతో, పంచకళ్యాణిలా, ఏపుగా వుండా నాగమల్లి అనే పల్లెపడుచు. ఆ పడుచు పక్కనే నుంచున్నాడు మైనరుబాబు. ప్రతి కదలికలో ఆమె లోని అందాన్ని అడపాతడపా కళ్ళతో జుర్రేస్తూ, తెడ్డు వూపుకీ నావ అల్లల్లాడగా కుదుపు కుదుపుకీ, తన మోకాలితో ఆమె వీపుని రాపాడించేస్తూ బులపాటం తీర్చేసు కుంటున్నాడు. ఏమీ ఎరగనట్టే ఆకాశంలోకి చూస్తూ.

ముందుకు జరిగితే వళ్ళబుట్ట. వెనక్కి జరిగితే మోకాలుపోట్లు. ఒక పక్క సైకిలు. మరొకపక్క మేకలు— పద్మవ్యూహంలో చిక్కడినట్టు బిక్కచచ్చి బిగుసుకు

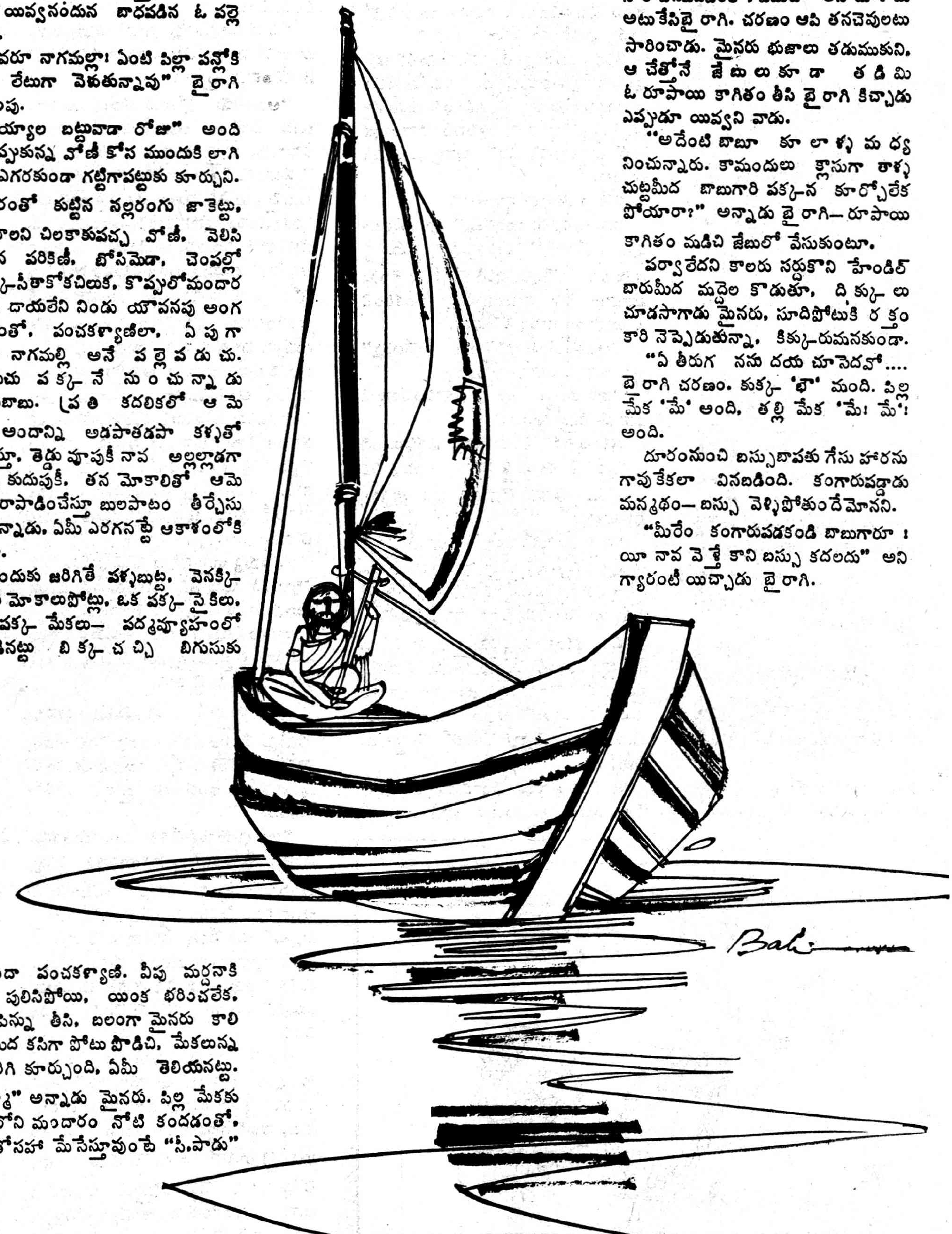

పోయిందా పంచకళ్యాణి. వీపు మర్దనాకి వొళ్ళు పులిసిపోయి, యింక భరించలేక. చెంప పిన్ను తీసి, బలంగా మైనరు కాలి మడంమీద కసిగా పోటు పొడిచి, మేకలున్న కేసి జరిగి కూర్చుంది, ఏమీ తెలియనట్టు.

"అమ్మో" అన్నాడు మైనరు. పిల్ల మేకకు కొప్పులోని మందారం నోటి కందడంతో. కొప్పుతోసహా మేసేస్తూవుంటే "సీ.పాడు" అంది నాగమల్లి. ఈ రెండు పదాలూ ఒకే సారి వినపడడంతో, ఏమిటా అని చూశాడు అటుకేసిబైరాగి. చరణం ఆపి తనచెవులటు సారించాడు. మైనరు భుజాలు తడుముకుని. ఆ చేత్తోనే జేబులు కూడా తడిమి ఓ రూపాయి కాగితం తీసి బైరాగి కిచ్చాడు ఎప్పుడూ యివ్వని వాడు.

"అదేంటి బాబూ కూలాళ్ళ మధ్య నించున్నారు. కామందులు క్లాసుగా తాళ్ళ చుట్టమీద బాబుగారి పక్కన కూర్చోలేక పోయారా?" అన్నాడు బైరాగి— రూపాయి కాగితం మడిచి జేబులో వేసుకుంటూ.

పర్వాలేదని కాలరు సర్దుకొని హేండిల్ బారుమీద మద్దెల కొడుతూ, దిక్కులు చూడసాగాడు మైనరు, సూదిపోటుకి రక్తం కారి నెప్పెడుతున్నా, కిక్కురుమనకుండా.

"ఏ తీరుగ నను దయ చూసెదవో....
బైరాగి చరణం. కుక్క 'భౌ' మంది. పిల్ల మేక 'మే' అంది, తల్లి మేక 'మే! మే'! అంది.

దూరంనుంచి బస్సుబాపతు గేసు హారను గావుకేకలా వినబడింది. కంగారుపడ్డాడు మన్మథం— బస్సు వెళ్ళిపోతుందేమోనని.

"మీరేం కంగారుపడకండి బాబుగారూ! యీ నావ వెళ్తే కాని బస్సు కదలదు" అని గ్యారంటీ యిచ్చాడు బైరాగి.

"వీడికి కర్ణ పిశాచం వుంది కాబోలు" అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు మన్మథం. కుక్కపిల్ల మళ్ళా "బౌ" మంది—పిల్ల మేక "మే" అంది.

"ఎందుకలా చెవికోసిన మేకలా అరుస్తావు?" అని మేకభాషలో "మే ! మే!" అని కోప్పడింది తల్లిమేక.

"ఏ తీరుగ నను దయ చూసెదవో...." బైరాగి చరణం.

మన్మథరావు మనసు కుదుటపడింది. చల్లని గోదావరి, హాయిగా వీస్తున్న పైరుగాలి, అద్భుతమైన ప్రకృతి సౌందర్యం, అమాంతం అతన్ని పూనేశాయి. మైమరచి శూన్యంలోకి చూస్తూ వుండిపోయాడు.

కెవ్వుమని పిడుగులా కేకెట్టింది సూరమ్మనే బోడెమ్మ. ఆ కేకకు ఆకాశం అదిరింది. గోదావరి స్తంభించిపోయింది. సరంగు హడలిపోయి చీకుతున్న మామిడి టెంకను గుటుక్కున మింగేసి, చుక్కానీ వదిలేశాడు. చుక్కానిలేని నావలా, నావ అటుయిటు పొర్లింది. ఆ కుదుపుకి సైకిలు అటు పడగా, దాన్ని పట్టుకోడం మానేసి, దొరికింది ఛాన్సు అని, నాగమల్లి మీద పడి వాటేసుకున్నాడు మైనరు. "నీ జిమ్మడ" అని మైనరుని బలంగా ఓ తోపు తోసింది నాగమల్లి. దెబ్బతో అప్పాయమ్మ, చిట్టెమ్మల మధ్యనున్న మామిడిపండ్ల గంప మీద దభీమని బోర్లాపడ్డాడు మైనరు. మిగల ముగ్గినపళ్ళు చితికి చిందగా రసం కాస్తా చిట్టెమ్మమీద పడింది. కంగారుపడ్డ చిట్టెమ్మ అడ్డపొగ బాపతు నిప్పు నాలిక్కంటుకుంది తుప్పుమని ఉమ్మేసిందా చుట్టని. అదెళ్ళి బైరాగి ముఖంమీద పడింది. బైరాగి బెదిరి తంబూరాను గట్టిగామీటాడు. తీగతెగి ఎగిరి షావుకారి పీకకు చుట్టుకుంది. బాబోయ్ అంటూ డబ్బుల సంచీని గట్టిగా పట్టుకుని కళ్ళుమూసేసుకున్నాడు ఆ షావుకారు. యివన్నీ ఒక త్రుటిలో జరిగిపోయాయి.

"హయ్యో-హయ్యో!" అని మళ్ళీ గావు కేక పెట్టింది సూరమ్మ. అందరూ అటు చూశారు.

నున్నగా కనబడ్డ జాడీని చూసి ముచ్చటపడి, కాలెత్తి హాయిగా తడిపేస్తోంది ఆ కుక్కపిల్ల.

ఛీఛీ అంటూ కుక్కని పీక పట్టుకు లాగాడు మన్మథం.

"మే!" అంది కుక్కపిల్ల.

ఆ అరుపు విన్న పిల్లమేక మతిపోయి 'భౌ' మంది. అది విన్న తల్లి మేక కన్ఫ్యూజు అయి భౌభౌ మంది.

అసలు ఏం జరిగిందో తెలియని గుడ్డి బైరాగి "వోదసె చూయదనున గరుతీ ఏ" అని రివర్సు పాడేస్తున్నాడు తనూ కన్ఫ్యూజయి.

అలా నావంతా గగ్గోలయి గగ్గోలు ఆపడానికి కొన్ని క్షణాలు పట్టింది.

"నిక్షేపంలాంటి జాడీ కుక్క ముట్టుకుపోయింది. ఈ పాపం వూరికే పోదు. రౌరవాది నరకాలు అనుభవిస్తారు ఆ కుక్క మనుషులు" అంది సూరమ్మ.

"ఇంతోటి దానికి నరకాని కెళ్ళాలని శాపాలెట్టాలమ్మ సూరమ్మ" అని కోప్పడ్డాడు బైరాగి.

"ఇంతోటి విషయంటయ్యా యిది!? నా పెళ్ళయిన కొత్తలో మా పుట్టింటారు యిచ్చిన జాడీ! వెయ్యికళ్ళతో మడిగా చూసుకుంటున్నాను యిన్నాళ్ళూ. కష్టపడి సంపాదిస్తేకాని, మళ్ళీ వస్తుందా ఈజాడీ!"

"మా కష్టపడి సంపాదిస్తున్నావమ్మా. రూపాయికి రూపాయివడ్డీకట్టి...." ఏదోఅనబోయాడు చైతన్య.

"మగదిక్కులేని దాన్ని ఏం చేయమంటావు. మొగుణ్ణొదిలేసిన మీ పెద్దమ్మ యిలా వీధులమ్మట తిరిగి, పేడెత్తి పిడకలద్దమంటావా? పుంతలమ్మటపోయి పుల్లలేరమంటావా? లేక మీ ఆవిడలా పక్కింటి దడి పీకెయ్యమంటావా?" అంది ఏక బిగిని సాగదీస్తూ.

నోటికి హద్దు పద్దూ లేకుండా పరువు తీసేస్తున్నందుకు, తన నోరు మూసేసుకున్నాడు చైతన్య.

తనకేం సంబంధం లేనట్టు, ధీమాగా కూర్చున్నాడు మన్మథం.

"సర్లేవమ్మా! నువ్వేం నష్టపోకు. దాని ఖరీదెంతో చెప్పు. బాబుగారు నీకిచ్చేస్తారు" అని తుని తగువు తీర్చాడు బైరాగి.

అదిరిపడి జాడీకేసి చూశాడు మన్మథం, దాని ఖరీదు ఏమాత్రం వుంటుందోనని. 'మహావుంటే ఐదో, ఆరో వుంటుంది. మొగాన్ని కొట్టెయ్యొచ్చు' అని ఖరారు చేసుకున్నాడు.

"షావుకారూ! నువ్వు చెప్పవయ్యా ఆ జాడీ ఖరీదెంతుంటుందో అడిగాడు బైరాగి.

"ఆ! వుండకేం వుంటుంది. నేనీ మధ్దినే తొమ్మిది రూపాయల ఏభైపైసలకమ్మాను కొట్టుకాడ" అన్నాడు. రెండు రూపాయలు ఎక్కువే వెలకట్టి.

"ఇంకా నయం. నిరుటి రోజుల్లో పాత రెవిన్యూ ఇన్‌స్పెక్టరుగారి భార్య వంద రూపాయలిస్తాను, ఆ జాడీ నాకివ్వమని కాళ్ళావేళ్ళా పడింది. అచ్చొచ్చిన పిత్రార్జితం జాడీ కదా అని, ససేమిరా అన్నాను. యిది యీస్టిండియా కంపెనీనాటి జాడీ! సిసలైన లండను సరుకు."

"అవును. మరే! యిప్పుడు లండను సరుకు బజారులో ఎక్కడుందీ" సాక్ష్యం చెప్పాడు షావుకారు.

ఆడంగులందరూ ఆ జాడీకేసి చూశారు. 'లండనంటే యిలాగే వుంటుంది కామోసు' అనుకున్నారు.

"ఇది తరతరాలనాటి జాడీ. మా అమ్మ కర్మం కాలి ముండ మోస్తే, మనోవర్తి లేకుండా ఎలాగో నన్ను పెంచి పెళ్ళి చేసి, ఈ జాడీ నాకిచ్చింది. నా తలచెడ్డా నేనెలాగో నెట్టుకొచ్చి మా పిల్లకి పెళ్ళి చేశాను. యిప్పుడీ జాడి, దానికందజేద్దామనుకుంటే, పాపిష్టివాళ్ళు ముదనష్టపు కుక్కతో కుక్క ముట్టించేశారు" అని భోరున ఏడిచింది చిర్రున చీదేస్తూ.

"అబ్బా—వూరుకోవమ్మా! ఆ వందా బాబుగారు యిచ్చేస్తారులే" అని వూరడించాడు బైరాగి. అత్తసొమ్ము అల్లుడు

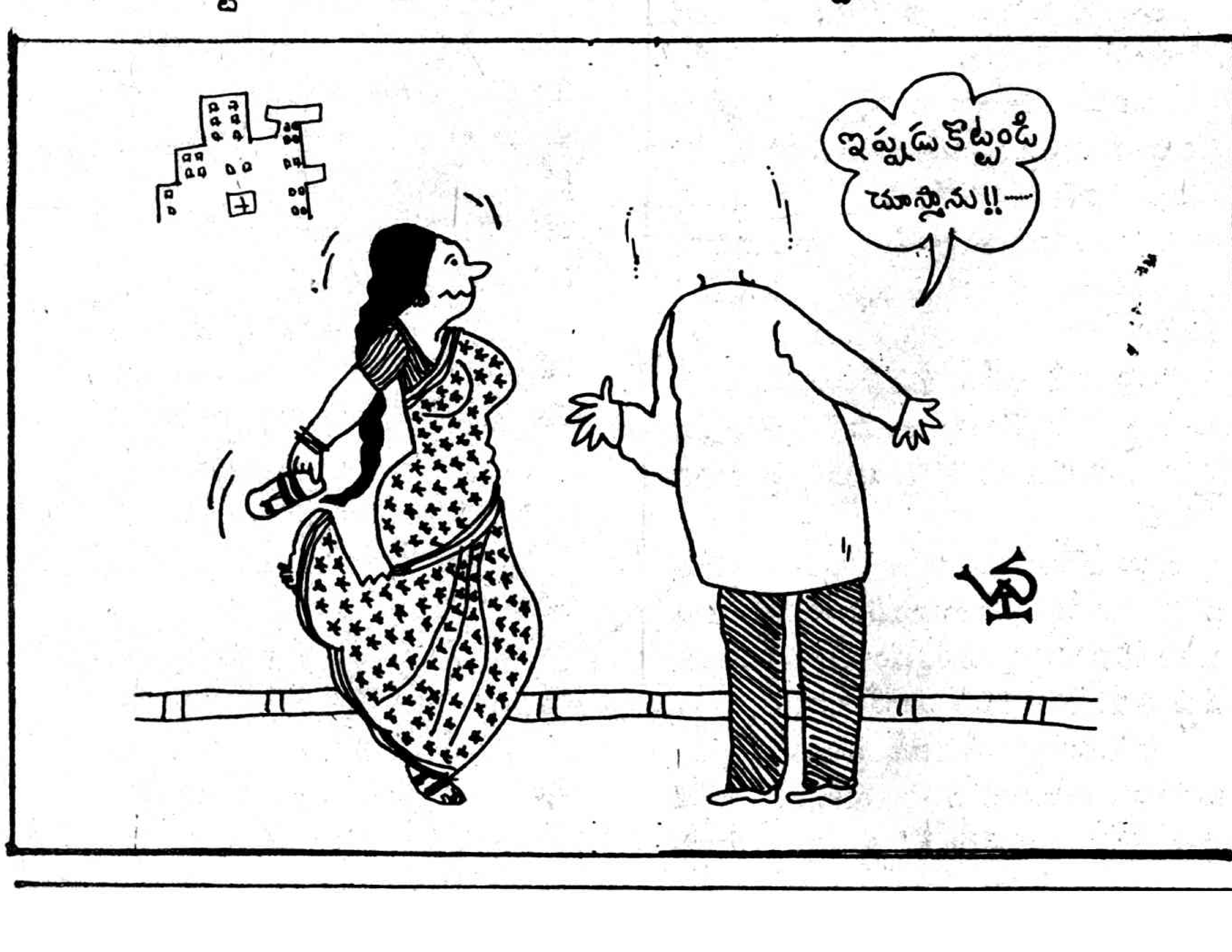

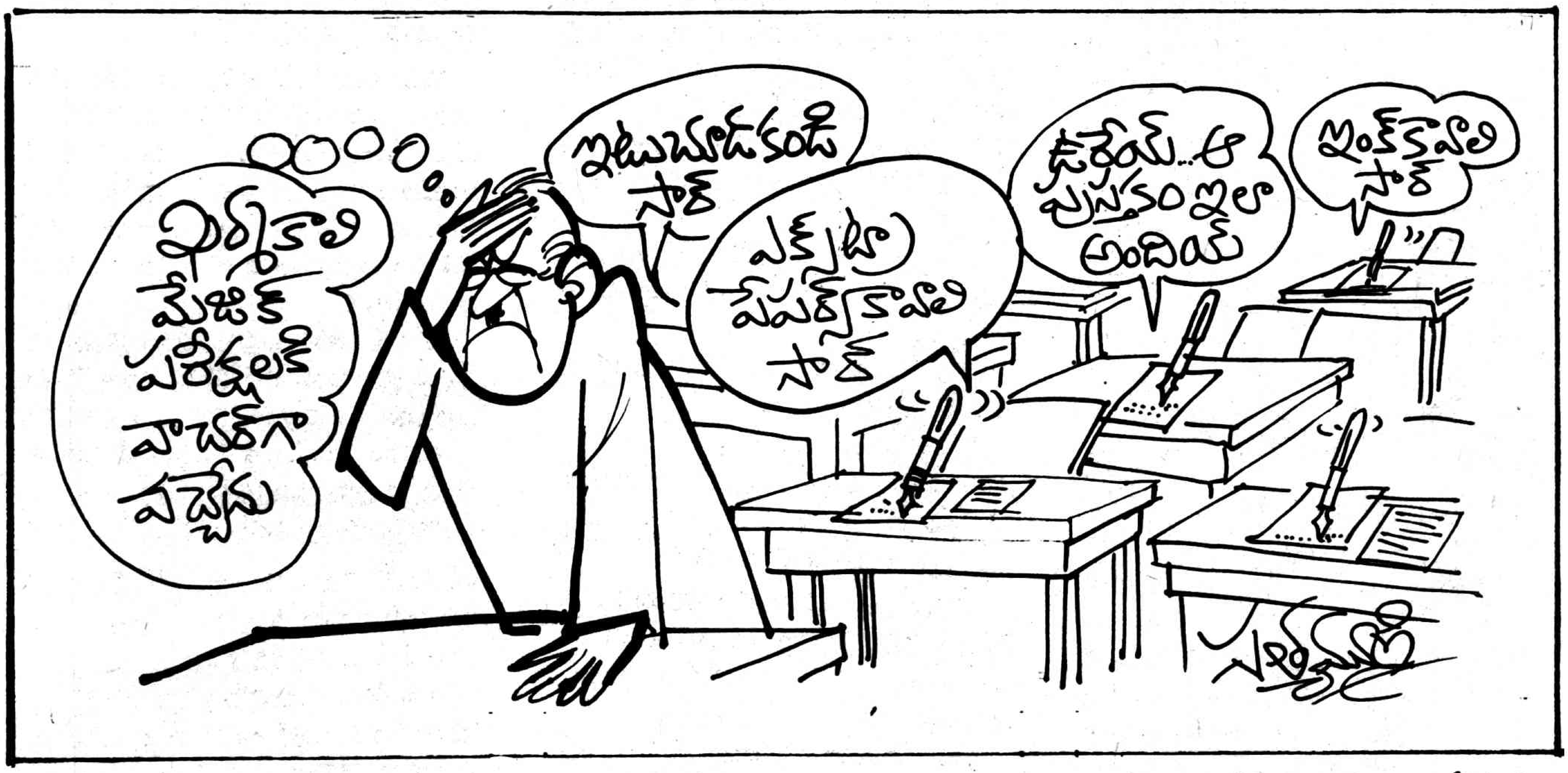

దానంచేసినట్టు.

మరోసారి అదిరిపడి. మరోసారి జాడీకేసి చూశాడు మన్మథం.

వందపెడితే, ఆ సైజు వెండి జాడీయే వస్తుంది అనుకున్నాడు. బోడెమ్మ పేరాళకి మనసులోనే తిట్టుకున్నాడు. సతీసహగమన నిషేధ చట్టాన్ని రద్దుచేసి. యిలాంటివాళ్ళకు స్ట్రిక్టుగాఅమలుపరచనందుకు గవర్నమెంటు మీద మనసులో కోప్పడ్డాడు.

ఆ వందా యిస్తాడా, లేదా అని అందరూ తనకేసే కనురెప్ప వాల్చకుండా చూస్తున్నారన్న సంగతి గ్రహించాడు మన్మథం. తపీమని జేబులో చెయ్యెట్టి పర్సు లాగాడు ఓ పదో. పరకో పారేద్దామని.

"వెనికటికో దొరగారు పెంపుడుకుక్క కోసం తాజ్‌మహల్‌లాంటి గోరీ కట్టించాట్ట. పెంచిన మమకారం అంటే అలాంటిది. బాబుగారు మట్టుకు తక్కువా? కుక్క కోసం బ్యాంకినే వడ్డెయ్యగలరు" అన్నాడు బైరాగి జనాంతికంగా.

ఆ మాటలను కుక్క జ్ఞానంతో కుక్క గ్రహించింది. అమాంతం మన్మథంమీద ప్రేమ. అభిమానం. భక్తి విశ్వాసం అన్నికలగా పులగంగా పుట్టుకొచ్చి. మన్మథం చేతులు నాకేస్తూ పర్సుని కూడా నాకబోయి. పొరపాటున వేలు కొరికేసింది. ఒక్క విదుపులో పర్సు షావుకారు వొళ్ళో పడింది. నోట్లకట్టలు విచ్చుకున్నాయి. సూరమ్మ కళ్ళు మెరిశాయి.

"అలా డబ్బుని విసిరి కొట్టకూడదు నాయనా— కళ్ళోతాయి" అంది సూరమ్మ.

"ఇదిగో తీసుకోండి" అని వంద రూపాయల నోటు సూరమ్మకిచ్చాడు షావుకారు.

"చివర సున్నావుంటే అరిష్టం నాయనా. నూటవొకటి చెయ్యాలి. మరో రూపాయి యియ్యి" అంది సూరమ్మ.

మరో రూపాయి కూడా యిచ్చి పర్సుని మన్మథానికి అందించాడు షావుకారు.

"ఈ రూపాయి ఆ బైరాగాయనకిచ్చెయి నాయనా. యిచ్చేవాళ్ళకే తప్పపుచ్చుకున్నవాళ్ళకి వుండదు శంక" అనగానే అంచెలంచెలుగా బైరాగి జేబులో చేరింది ఆ రూపాయి.

జాడీకేసి చూశాడు మన్మథం. జాడీని అప్యాయంగా వేళ్ళతో నిమురుతూంది సూరమ్మ.

'ఆ జాడీ వదులు అది నాది' అనబోయాడు మన్మథం.

"కుక్క ముట్టుకున్న జాడీ తీసుకుంటావా నాయనా! నిక్షేపంలా వాడుకోవచ్చు. దాని మట్టులో చిన్న బీట వుంది. కాస్త చింతపండు పూస్తే. వూటకారినా. పిండిమట్టుకు కారదు. యిందతీసుకో" అంది.

"చిల్లుజాడీ ఆరేం జేసుకుంటారు. యిలా యియ్యి. చిల్లరేసుకుంటాను" అన్నాడు బైరాగి—మరుక్షణంలో జాడీ బైరాగిని చేరింది.

జుట్టు పీకేసుకుని గట్టిగా అరచి గోదాట్లోకి దూకేద్దామనుకున్నాడు—ఒళ్ళు కుతకుతలాడిపోతున్న మన్మథం. కాని పేంటు. షర్టు తడిసిపోతాయని మానేశాడు.

"పోలయ్యా! గేదెలకీ, ఆవులకీ పుచ్చుకున్నట్టు. బాబుగారి దగ్గర కుక్కకి అగ్గేజి పుచ్చుకోకు. వారసలే కొత్త. ఐదు రూపాయలే పుచ్చుకో సరదాపడి యింకో రూపాయిస్తే పుచ్చుకో కాని అడక్కు. వారు అదనంగా పదిరూపాయలుయిస్తానన్నారు కనక. మొత్తం పదహారే పుచ్చుకో. పొరుగూరివారని మోసం చేశావా దేముడు క్షమించడు" సరంగుకి వార్నింగిచ్చాడు బైరాగి.

ఏడవలేక వూరుకున్నాడు మన్మథం. కుక్కనోరుమూసి. పీక పిసికి గోదాట్లో పడేద్దామన్నంతకోపం వచ్చింది. జీవహింస పాపం అని మానేశాడు.

"నా మామ కుక్కనెందుకు పెంచాలి? పెంచినా ఆ కుక్క ఎందుకు యీనాలి? యీనినా, కుక్క కావాలాని మరదలు ఎందుకు రాయాలి? రాసినా, కుక్కను పెంచాలని సరదా నాకెందుకు పుట్టాలి? పుట్టినా శలవు చూసుకోకుండా, నేనెందుకు బయలుదేరాలి? దేరినా, ఆ కుక్కకి ఒక గొలుసు ఎందుకు కొనకుండా రావాలి? వచ్చినా, చంకలోని కుక్కను ఎందుకు జారవిడాలి? డాలినా, ఆ కుక్క జాడీని ఎందుకు పావనం చెయ్యాలి' యిలా గొలుసుకట్టుగా ఆలోచించుకుంటూ.. నిశ్శబ్దంగా గొంతుక చించుకుంటూ తనని తనే ఆడిపోసుకుంటున్నాడు మన్మథం.

కుక్క భౌ మంది సానుభూతిగా.

"ఛీ నోరుముయ్యి" అన్నాడు మన్మథం.

మాబాగా అయింది అనుకుని 'మే' అని నవ్వింది పిల్ల మేక.

'ఛా! పాపం తప్పు' అని 'మే మే' అంది నవ్వు బలవంతంగా ఆపుకుంటూ తల్లి మేక.

"పళ్ళన్నీ చితికి ముద్దయిపోయినాయి" అంది తట్టలో పళ్ళు కెలుకుతూ అప్పాయమ్మ. నావ జనాభా యావత్తూ. మైనరుకేసి

చూసింది. దీనికేంసమాధానంచెపుతావన్నట్టు.

"ఒసేవ్ అప్పాయీ ! సందాళ యింటి కాడ కనబడు. తట్టఖరీదిచ్చేస్తాను" అన్నాడు మైనరు, జేబురుమాలతో పేంటుకంటుకున్న రసం తుడుచుకుంటూ.

"అయ్. యీ పళ్ళన్నీ రసం పిండి, తాంధ్రచేసి, మీకే యిచ్చేస్తానులెండి" ముఖం చాటంత చేసుకున్న అప్పాయమ్మ చుట్టూ చిందిన రసాన్ని తట్టలోకి పోస్తూ అంది.

"అక్కరలేదు. అది కూడా నువ్వే అమ్ముకో" అన్నాడు మైనరు, వుదారత వలకపోస్తూ.

"వాళ్ళిద్దరి మధ్యనా, ఎలాంటి కనక్షన్లు న్నాయో, మనకెందుకులే" అనుకున్నారు నావ జనాభా.

"ఈ రొంపి లోంచి బయట పడ్డానికి, యింకా పావుగంట పట్టచ్చు" వాచీచూసి అనుకున్నాడు మన్మధం.

అవతల రేవునుండి బయలుదేరిన నావ, యీ నావకి ఎదురయింది.

"ఒరేయ్ పోలిగా—పోలిగా. దమాను దింపు. దమాను దింపు. గోసుకాడ చేరతా" అని పడవ భాషలో కూశాడు అవతల నావ సరంగు.

"ఓయ్ ఎహేవ్. గోసుకాడికొద్దు. వయులకాడికిరా— వయులుకాడికి" అని పడవ భాషలో సమాధానం కూసి, తెడ్డుని రెతన్న కందించి, తెరచాప తాళ్ళు వదులు చేసి, తెరచాప దింపాడు పోలయ్య. అవతల నావ సరంగు కూడా తెరచాప దింపాడు. రెండు నావలూ తెడ్లమీద దగ్గరకు చేరాయి. రెండింటిని తాళ్ళతో బిగించారు.

బైరాగి లేచాడు. జాగ్రత్తగా అవతల నావలోకి నడిచాడు. అవతలనావలో అతని స్థానం కాళీచెయ్యబడింది. తాపీగా చతికిలబడి, చరణం మొదలెట్టాడు. నావలో సంచలనం కలిగింది. అందరూ బొడ్లు, కొంగులు ముడులూ తడుముకుని, చిల్లర్లు వెతుకుతున్నారు.

తాళ్ళు విప్పబడి నావలు విడిపోయాయి. కాస్త దూరం వెళ్ళాక, యధావిధిగా తెరచాపలు విచ్చుకున్నాయి.

దూరంనుంచి "వెళ్ళిపోతానోయ్" అంటూ బస్సు కారుకూతలు కూస్తూంది.

బస్సు దొరుకుతుందన్నఆశ మన్మథానికి పూర్తిగా పోయింది. యీ ముష్టివెధవ కోసం మరో పావుగంట ఆలస్యమయినందుకు వొళ్ళంతా కంపరమెత్తిపోయింది. ఒళ్ళంతా పాకేసి, ఆ కంపరాన్నంతా నాకేసిందాకుక్కపిల్ల. "నేనంటే దీనికి ఎంత యిదో" అని మురిసిపోయాడు మన్మథం. "దీనికేం పేరు పెట్టాలి చెప్మా" అని ఆలోచించాడు. దాన్ని చేరదీయగానే జాడీని కరాబుచేసి, చేతి చమురు వదిలించింది కనుక "జాడీ" అని పేరు పెడదామనుకున్నాడు. "ఛా ! జాడీ అంటే బాగోదు. "జార్" అని పేరు పెడదాం అనుకున్నాడు. "జార్" అని మెల్లిగా అన్నాడు. కుక్క క్రీగంటితో చూసి, టపాటపా తోకాడించింది. "జార్—జార్" అని రెండుసార్లు అన్నాడు. కుక్క ఛాతీపై కెగ బ్రాకి, బుగ్గ నాకేసి ముద్దు పెట్టేసుకుంది. అయితే దీనిపేరు "జార్" అని ఖాయ పరిచాడు మన్మథం.

ఎట్టకేలకు నావ రేవు చేరింది. బస్సు హారను మోగుతూంది. రేవులోకి దూకబోయాడు మన్మధం.✽

"బాబుగారూ ఆగండి" అన్నాడు సరంగు. నావలోని జనాభా యావత్తు రేవులోకి దిగుతున్నారు. మైనరు సైకిలు బెల్లు వాయిస్తూ, గట్టెక్కుతున్నాడు. అతని వెనకాలే అప్పాయమ్మ వయ్యారంగా నడుస్తూంది. నాగమల్లి కొప్పు సవరించుకుంటూ.

✽ కుక్క పిల్లను పెంచాలన్న ఉబలాటం కొద్దీ, అత్తారింట్లో కుక్క యీనిందని మరదలు రాయగా, లాస్టు బస్సుకి వెళ్ళి మర్నాడు ఆఫీసు టైం లోపల ఫస్టు బస్సుకి వచ్చేయొచ్చనే భరోసాతో కోనసీమకు ప్రయాణం కట్టాడు మన్మధరావు. కోనసీమ ప్రయాణం అంటే మాటలా! గోదావరి దాటాలి. గోదాట్లో ముప్పావుగంట నావ ప్రయాణం క్షణమొక యుగమయింది మన్మథానికి. అలాంటిది రోజూ గంటల తరబడి నావలో తత్వం పాడుతూ అడుక్కునే బైరాగి మాటేమిటి?

ఋణం

వ్యాపారాభివృద్ధి కోసం ఆకర్షణీయమైన షరతుమీద భవనం, వ్యాపారం షాపులు, భూములు, థియేటర్లు, లిమిటెడ్ కంపెనీలు, పరిశ్రమలు వగైరాలపై రు. 20. 000 లేక ఆపైన ఋణం లభించును.

వ్రాయండి లేక సంప్రదించండి. ఫోన్ : 395126

SUPREME CORPORATION (BANKERS)
F-15, "EVEREST" 7th Floor, Near Famous cine laboratory,
Tardeo Road, BOMBAY-400 034.

ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు ఇంగ్లీషులో.

నాగేశ్వరీ వారి నవలా రత్నాలు!

జొన్నలగడ్డ లలితాదేవి { జలతరంగిణి ....రూ15/-
ప్రేమశంఖం..........రూ11/-
కొడాలి సాంబశివరావు: స్వప్నరాగం..........రూ15/-
గిరిజ శ్రీభగవాన్.......అత్తగారు మళ్ళీపుట్టింది రూ13/-

నాగేశ్వరీ పబ్లికేషన్స్
కాళేశ్వరరావు రోడ్
సూర్యారావుపేట
విజయవాడ-520002

Bachi Rajoads

నావ దిగింది. మైనరు బెల్‌బాటమ్ మీద రక్తం మరకలు చూసి, కసిదీరా ఆనంద పడింది. చిట్టెమ్మ, చీర దులిపి, గోచీ బిగించి, చుట్ట అంటించింది. పోలయ్య గడ్డి మోపు, ఆమె నెత్తిమీద కెక్కించాడు. రైతన్న భుజానున్న తువ్వాలు దులిపి, తల పాగా కట్టి, సూరమ్మకేసి కోపంగాచూసి, గట్టు మీదకు దూసుకుపోయాడు. షావుకారు అంగవస్త్రం కుచ్చిళ్ళు బిగిస్తూ నడిచాడు. తల్లి మేక పడిచెక్క ఎక్కి వాటం చూసుకుని, గట్టు మీదకు దూకింది. పిల్ల మేక కుక్కపిల్లని వెక్కిరించి, గట్టుమీదకు దూకబోయి, నీట్లో పడి నీళ్ళు దులుపుకుని పారిపోయింది సిగ్గేసి.

"వస్తాను నాయనా. జాగ్రత్తగా వెళ్లు" అంది శూర్పణక అప్పగారైన సూరమ్మ మనసులో యింకో రెండు జాడీలు తెచ్చి కుక్కకి ముట్టించలేకపోయానని బాధపడుతూ

అందరూ వెళ్ళాక "బాబుగారూ పదహారు రూపాయలివ్వండి" అన్నాడు సరంగు.

చిర్రెత్తిపోయింది మన్మధానికి "ఏం ఎందుకివ్వాలి? నేనివ్వను. కావాలంటే ఈ ఐదు తీసుకో" అన్నాడు ఖచ్చితంగా.

"అదేంటి బాబూ! పది రూపాయలిస్తానంటేకదా— కోసెడు దూరంనుంచి పడవ మళ్లించాను. లేకుంటే పదినిమిషాలు ముందుగా చేరేవోణ్ణి యీ రేవుకి. యిచ్చెయ్యండిబాబు-పెద్దారు.మీకు మర్యాదకాదు!"

"టిక్కెట్టుకొన్న నాకు రెండు నిమిషాలు లేటైతే, పదిరూపాయలా? మరి ఆ గుడ్డినాయాలని, ఆ పడవలో కెక్కించడం కోసం అరగంట చేశావు. దానికేం చెబుతావు?"

"అయ్యబాబోయ్ అదేంటి బాబూ. యిస్తానన్నప్పుడు పెద్దతరంగా యిచ్చేయాలిగాని, ఏరుదాటి పేచి పెట్టడం ధరమంకాదు బాబూ."

"ఏరా నా కొడకా—నేను ఆ ముష్టి నాయాల కంటే తీసిపోయాన్రటా?"

"అమ్మనాయనోయ్. నా కొంప ముంచేసారు. మీది పొరుగూరు కనుక నిజం చెప్పేస్తున్నాను. ఆరు మామూలు నాయాలు కాదండి. ఈ రెండు నావలూ ఆరివే. ఆరే ఈ రేవులో నావలన్నిటికీ ఓనరు. సందాళ ఈ డబ్బు యివ్వకపోతే,నా జీతంలో తెగ్గొడతాడు. పేదోడ్ని బాబా" అని కాళ్ళట్టుకున్నాడు సరంగు.

మన్మధరావు కొయ్యబారి పోయాడు. బస్సు బయలుదేరుతూ కొట్టిన హారను వినబడలేదు.

భర్తలు...భార్యలు

* త్రాగుబోతుల్ని ఉద్ధరించటానికి చందా కోసం వస్తే మొగుడ్నిదానం చేసిందబ్బా కావిడ.

* పెళ్లాడక ముందు ఆవిడ అతనికి సెక్రటరీ, ఇప్పు డామె కోశాధికారి.

—పి.

"కర్కశంగా, గరుకుగాఉండే పళ్లపొడులు మీ పళ్ళను, చిగుళ్ళకు హానికలిగించవచ్చు..."

కోల్గేట్ టూత్ పౌడర్‌తో మీ చిగుళ్ళను, చెడుశ్వాసను కూడా అరికట్టండి పళ్ళను కాపాడుకోండి.

కోల్గేట్ టూత్ పౌడర్ ఎంతో మెత్తగా ఉండే తెల్లని పౌడర్. అది అతి మృదువుగా మీ చిగుళ్ళను తోముతుంది. అంతేగాకుండా దానిలో ఉండే సున్నితమైన మెరుగునిచ్చే పదార్థం మీ పళ్ళ మీది పాచిపొరలను తొలగిస్తుంది. మీ పళ్ళను శుభ్రపరచి తెల్లగా చేస్తుంది. కోల్గేట్‌లోని పుష్కలమైన నురుగునిచ్చే చర్య పళ్ళ సందులలోనికి చొచ్చుకుపోయి చెడు వాసనను దంతక్షయకారకములైన సూక్ష్మ క్రిములను తొలగిస్తుంది.
మీ కుటుంబానికి కోల్గేట్ టూత్ పౌడర్‌తో అధునాతనమైన తీరులో దంతరక్షణ సమకూర్చండి. దానియొక్క చల్లని, పిప్పరమెంట్ రుచిని వారంతా మెచ్చుకుంటారు.

TP.G.3012